

Arcok, alakítások

Margit: Vámosy Éva

Legördül a függöny, felzúg a taps, a művészek egyenként lépnek a függöny elé, hogy megköszönjék: Faust, Mefisztó, Margit... A közönség dédelgető kegyelként olykor a taps felerősödik, bravózásokat hallunk. A függöny előtt most Margit törekény alakja — Margit: Vámosy Éva.

Az évad felénél tartunk, de Vámosy Éva a legkülönbözőbb karakterű szerepek sorát énekelte már az idén. (Nedda, Szaffi, Rosina és Norina, és még vár reá a Bohémélet Mimije és a Così fan tutte Fiordiligié.) Nem újdonság, hogy a szegedi opera egyik leggyakrabban foglalkoztatott énekesnője rendelkezik mindazokkal a tulajdonságokkal, amelyekkel ilyen súlyú szerepkör birtokosának rendelkeznie kell: muzikalitás, szép hang, dekoratív színpadi megjelenés, kiváló játékkészség, mely átélésre való hajlam. Margitja mindezek ismeretében is reveláció erejével hat.

Azt a bájos, ártatlan fiatal lányt állítja elének, akit Mefisztó ígért Faustnak. A II. felvonás teljes egészében a Margitot éneklő művész vállán fekszik. Vámosy Éva atmoszférateremtő erejét már a thulái balladában megcsodálhatjuk.

Megformálásában a rolkát pergető lányka fokozatosan alakul át ábrándozó, szerelmes Margittá, s az ékszeráriában — már a saját szépségére és hódító erejére rádöbbenő fiatal nőt rajzolja. Vámosy Éva megragadó, átszellemült szerelmi kettőst énekel (talán Leblanc Győző jobban inspirálta, mint másik partnere) énekekben és játékokban egyaránt képes érzékelteni, hogyan vívódik Margit a visszafogó szemérem és az elhatalmasodó szerelmi mámor érzése között.

Művészileg és technikai-lag legnehezebb feladat a börtönjelenet megoldása.

Margit átéli az első találkozást, a szerelem, az anyaságot, az elbukást. Vámosy Éva Margitja nem a közlemben álló sürgető Faust énekszavára válaszol, álmoképet ölel, álmoképhez szól. Víziónál csak Mefisztó hangja zökkenti ki, borzadva ismeri fel a Sántát, s fordul el Fausttól, hogy az égiektől kérjen védelmet.

Margit szerepe nem azért okoz nehézségeket a szopránoknak, mert nehezen kiénekelhető, túlzott díszítményekkel terhes, magas hangok uralkodnak a szólamból, számos gikszerlehetőséget rejtgetve. A szerep legfőbb nehézségét az okozza, hogy rendkívül ökonomikus szerepítést, hanggazdálkodást követel: a líraiból átterve a fokozódó drámai erőt igénylő éneklésre. Vámosy Éva győzi hanggal és tehetséggel a szerep követelményeit, Margitja megható, megindító, emlékeztető, szép alakítás.

Margit újabb szín Vámosy Éva művészi palettáján, a kaecér lányok, fiatalasszonyok után újra alkalma nyílt drámai erejét csillogtatni, és ismét meggyőzőtt bennünket éneklésének művészi szépségéről. A művésznő pályája csúcspontjára érkezett.

Gyémánt Csilla

Bajban a próza?

Köztudott, hogy a kortárs irodalom különös viszonyai között jó prózáért, hagyományos epikai műfajokért egyenlő mély lepszervezők komoly bűnökre is képesek lennének. Ennyire hiányzik a szép mondatokkal megírt történet, a kor valahogy nem kedvez az elbeszélői álláspontnak. Mármost, a lepszervezők bűnbeesését elkerülendő, mégiscsak vannak eszközök, melyekkel jobb belátásra bírhatók az epikai vállalkozástól tartózkodó írók. A legegyszerűbb ilyen eszköz a pályázat. Merthogy, az író is esendő ember, de még mennyire, hogy az, s ha pénzt lát, jobban szeret. Prózára pályázatot évek óta a Kortárs, legújabbban igen szellemesen a Holmi, és a szombathelyi Életünk. Utóbbi folyóirat komolyabb kiadványok nélkül, leginkább pályakezdő prózaírók jelentkezését várva tette közzé a múlt év végén ötvenezer forintos fődíjjal kecsegtető pályázatát. A lap februári számának utolsó oldalán néhány mondatos szerkesztőségi üzenetet találhatunk. Ezek szerint a meghirdetett novellapályázatra 326 jelölt borítékban 816 pályamű érkezett.

Elbűvölő és lélegzetelállító mennyiség. Képzélyük csak el: ennyi pályakezdő prózaíró, legalábbis magat annak ergző szerző, aki majd megemlíti a honi próza elapadó forrását. Milyen szép is lenne, ha a pályázók között nem akadna öreg és dilettáns, botesinálta mondatkontár, zavaros fejű grafomán, s csakis csupa fiatal Mándy, Mészöly, Nádas és Esterházy, Ottlik és Szentkuthy jelentkezne. Vagy túl szép lenne? Állítólag Sztálin ki akarta irtani a dilettánsokat. Csak a jó irodalomra van szükség, mondta. Rá jellemző, kedves és emberi elképzelés. Nyilván nem akarta tudni, hogy csúnya nélkül nincsen szép, mint ahogy jó sincs rossz nélkül, s persze, viszont. Hát ezért mondom én, éljenek a dilettánso!

Darvasi László

Esőemberké

Motto: „A lehetetlent megpróbáljuk, de kérem, foglaljon helyet, a csodára várni kell!”

Ha egy családban fogyatékos gyermek születik, a normális életirritus felborul. A szülők elkésrednek, titkolják, rejtik a bajt, félnek a társadalom reakcióitól. Nem érzik felkészültnek magukat a probléma megoldására. A környezet nem elég toleráns, mert nem tanulta meg a hasonló gondok kezelését. A fogyatékos gyerekek speciális gondozást, oktatást igényelnek, legtöbbször bentlakásos intézetekben. Kellő türelemmel, rettentően nehéz küzdelem árán, megfelelő szakértelemmel azonban az ilyen gyerekek egy része is — bizonyos területen és bizonyos fokig — fejleszhető.

Az autizmus gyűjtőfogalom, egyfajta kóros viselkedési zavart, a külvilág ingerre nem megfelelő reagálást jelent. Az autista egy maga alkotta külön világban él. Cselekedeteit kényszeres automatizmusok kísérhetik: például öltözködési, vetkőzési kényszer, ütemes mozgás, állandó szóismétlés, bizonyos tárgyak keresése. Aki látta az Esőember című világhírű filmet, melyben Dustin Hoffman egy autista férfit ábrázolt, e jellemző tüneteket is megismerhette. A film bizonyítani akarta, hogy az autisták többet tudnak fel fogni és teljesíteni, mint ami a látszat. A főhős kimagasló matematikai képességgel rendelkezett.

Szegedi esőemberek

Annak felismeréséhez, hogy melyik az a terület, amelyen az autista legjobban fejleszhető, megfelelő szakember és foglalkoztatási struktúra, menetrend szerinti, állandó szakaszokban ismétlődő foglalkoztatási terv szükséges.

Egyénre szabott nevelési, fejlesztési programmal dolgoznak azok a pedagógusok és gyermekfelügyelők, akik hivatásul az ilyen gyerekek fejlesztését választották. Szegeden 1989. szeptemberétől létezik autista gyerekcsoport az Egészségügyi Gyermekotthonban, ahol 4-től 12 éves korig foglalkoznak az ide beutalt gyerekekkel. Dr. Galántai Erzsébet, az intézetvezető főorvos toleráns; engedélyével 1990. őszétől 2 bejáró gyerekek is foglalkozhatnak.

Lehetlen körülmények — jelentős eredmények

Az Egészségügyi Gyermekotthon két helyiségét kapták meg a szakemberek arra, hogy reggel 7-től este 7-ig, kilenc autista gyermek gondját viseljék. Az állandó orvosi készenlét egyfajta biztonságot nyújt az itt dolgozóknak, hiszen ezek a gyerekek gyógyszeres kezelést is kapnak. Az autisták a nap többi szakában az intézet más, fogyatékos beutaltjaival vannak együtt. Emiatt sok szülő elzárkózik attól is, hogy autista gyereket egyáltalán szakemberre bizza. Sok fiatal kallódik így, mert csak az vehet részt az autista csoport foglalkozásain, aki egyben az otthon beutaltja is. Ördögi kör ez, mert azok a sérült gyermekek, akik a legjobban fejleszthetőek lennének (mert fogyatékoságuk foka kisebb), kimaradnak, ugyanis nem kapnak beutalt, lévén, nem szorulnak egészségügyi otthoni ellátásra.

Az autista csoport nevelői — Szótsné Nagygyörgy Ida pedagógus és munkatársai — eddig elért eredményeiket videokazettán és naplónak rögzítették. A film egy olyan kisfilmet mutat be, aki a foglalkozások hatására ma már önálló tevékenységre, munkavégzésre képes. Kiszolgálja önmagát, kapcsolatteremtése (ami bekerülésekor nem volt figyelembe vehető) annyira fejlődött, hogy segítséget tud kérni gondozóitól. Egy másik gyerek zenei készsége egészen rendkívüli. Zeneszámokat azonosít, hallás után szinte azonnal megtanulja azokat.

A gondozók jelenleg 2 csoportban 9 beutaltal tudnak foglalkozni. A rendelkezésre álló szűk helyen (a foglalkoztató, konyha, nevelői eszköztár egyazon helyiségben van, így funkcióváltás esetén egy paravánnal oszthatják meg a teret, amit egy játszószoba egészít ki), nem tudnak több gyereket fogadni. Szeretnék a kevéssé súlyos autistákat is fejleszteni, akik csupán a viselkedési zavarai miatt nem vehetnek részt általános iskolai, vagy kisegítő iskolai szintű képzésben. Mivel értelmi szintjük megfelelhet a követelményeknek, egy hasonló környezetben nem hatnának zavaróan.

Segítségre várna

Pontos felmérés nem készült, de körülbelül 20 autistáról tudnak Csongrád megyében. Különböző otthonokban, ill. a családokban élnek még, felkutatlanul, hasonló problémával küszködők. Mivel a végcél ismeretlen, nincs elég tapasztalat arra vonatkozóan, meddig fejleszthetők ezek az emberek, hiszen nincs két egyforma fogyatékos gyermek. Egy olyan intézmény kialakítására lenne szükség, ahol az óvodás, illetve az iskolás korúak, a halló, de nem beszélő gyermekek, továbbá munkavégzésre képes felnőttek bentlakásos ellátása biztosított lenne.

A Keresztény Értelmiségi Szövetség és az Autisták Országos Szülők Szövetsége közös összefogással próbál lépni. Kerekes Editől, a Szülők Szövetség helyi megbízottjától megtudtuk, hogy kérvényt juttattak el Szeged város önkormányzati testületéhez, egy különálló, a fentebb megnevezett célra alkalmas épület használati jogáért. Kitalálhatna egy olyan intézményi rendszer, amely egy teljes életet át segít az autistákat. Fontos a szülők tehermentesítése e nyomászó fizikai és lelki tehermentesítés alól.

Döntés még nem született ez ügyben, de a szülők bíznak abban, hogy a széles körű összefogással — a megye és város egészségügyi, oktatási osztályai, valamint a Szülők Szövetség és az Értelmiségi Szövetség együttes segítségével — egy új formája alakulhatna ki az autista gyermekek nevelésének.

A Lacik, Pistik, Editok fogyatékos, hátrányos helyzetű ellátatlan csoport tagjai. Segítségre várnak, hogy életük — lehetőségeikhez mérten — olyan boldog legyen, mint egészséges, családokban nevelkedő kortársaik.

T. Kádár Piroksa

Gondoskodók

Éppúgy eligazítást adnak, mint a munkanélkülieket, hajléktalanokat érintő kérdésekben.

Nemrégiben fölkaroltak két erdélyi kisfiút, akiknek orvosi ellátásához is nyújtottak pénzügyi segítséget. A városlakók jól ismerik az Eszperantó utcai kedvezményes vásárokat és ruhaakciókat is.

Mindez azonban jelentős anyagi támogatás nélkül, különböző intézmények, magánszemélyek, tevőleges segítsége nélkül aligha valósulna meg. A szalámigvár, az Éliker, az Ifjúsági Iroda, a megyei egészségvédő tanács, az Alkoholellenes Klub, az újszegedi ifjúsági centrum, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, a Szászorszép játszótér, Bíró

Lajos pápai orgonaművész, Kósó Mihály forintjai mellett a szociális gondok enyhítésében együttműködött a Vöröskereszt, az Egészségvédő Egyesület, a Mozgáskorlátozottak Egyesülete, a Menedékhely Alapítvány, a Szociális Munkások Szervezete, a drogambulancia, a Fogyatékosok Egyesülete, az Aerocaritas Alapítvány is. Munkájukat pedagógusok, pszichológusok, jogászok, szociális szakemberek karitatív módon segítik, és gyors, készséges támogatást kapnak, ha szükséges, a SZOTE orvosaitól és a városi ügyelettől is.

A Gondoskodás Alapítványának azonban még számos, egyéb segítségre is szüksége van, hogy minden hozzájuk forduló emberről gondoskodhasson. Akinek van miből és aki teheti, adakozzék a Dunabank Rt. szegedi fiókjának 289-98950/066-os számlaszámán.

A Vöröskereszt kereszttje

Eredetileg a háború sérültjeinek megsegítői voltak — mára a béke nyomorának enyhítői lettek. Miközben a magyar Vöröskereszt minden erejét megfeszítve igyekszik fölkarolni az elesetteket, cipeli saját kereszttjét is: ádáz küzdelmet vív léte fenntartásáért is.

A szegedi szervezet már tavaly felismerte: talpon akkor tud csak maradni, ha tőle eddig idegen, önálló vállalkozásokba kezd, és humanista indítással tevékenységével meglágyítja az adakozni még képes vállalatok, személyek szívét. A szegedi intézményekben szervezett „2 forintos akció”-ból 70 ezer forint gyűlt össze, a vállalatok termékeit ajánlották föl jutányos áron, és ezzel újabb 70 ezer forint folyt be a szervezet kasszájába.

Ennek köszönhetően szociális alapot tudtak létrehozni, amelyből gyorssegélyt képesek nyújtani azoknak, akik válságos helyzetükben eljutottak a Vöröskereszt kapujáig. Többnyire egyedül élő, idős emberek, többgyermekes fiatal szülők, egészségkárosodottak és egyre gyakrabban munkanélküliek győzik le magukban az indokolatlan szegénységérzetet, és kopogtatnak be segítségért a Vöröskereszthez. De a börtönből szabadultak, céltalanul csatangoló lumpenek is tudják címüket. Amint gyakran elmondják: első útjuk az egyházakhoz vagy ide vezet.

Nem is minden ok nélkül. Tavaly szeptembertől több száz szegedi ember öltöztetett föl a Vöröskereszt. A ruhasegélyen kívül

anyagi támogatást, élelmiszer-csomagot is kaptak a rászorulóak. Csaknem 200 ezer forint értékű volt az az 550 karácsonyi csomag, amelyet a Radnóti gimnázium diákjai juttattak el otthonok falai közt egyedül élő, idős embereknek. Ugyancsak része volt a Vöröskeresztnek abban, hogy 200 magányos szegedi gyertyafény mellett költötte el — vendégként — karácsonyi vacsoráját a Forrás Szállónak. Az önkormányzat karácsonyi ünnepeinek sikerét az 500 rászoruló ember névsorával, adatszolgáltatással segítették. Ruhasegélyt kaptak tőlük a drogambulancia, a nevelőotthonok, az egészségügyi gyermekotthon és az Értelmi Fogyatékosok Egyesülete.

Ezek után csodálatra méltó — hogy a tavalyi megapátd állami támogatás ellenére — az ország egyik legnagyobb ingyeneskonyháját tudták működtetni Szegeden. Étkészítik a menedékhely, az átmeneti szálláshely lakóit, a rászoruló volt állami gondozottakat, ám amióta 10 forint hozzájárulást kénytelenek kérni érte, a korábbi 100 ember helyett csak 50 üli körül az asztalt.

Noha az egészségnevelés is feladata a Vöröskeresztnek, az új szelek nem kedveznek ennek a tevékenységnek. Ez kimerül az ingyenes vérnyomásmérésben, kazetták kölcsönzésében, alapszervezetek rendezte programok támogatásában. Mindez ugyanis viszi, és nem hozza a pénzt. Igazán még egyes üzleti akciók sem: 2 ezer szegedi kapott térítésmentesen vagy tagsági bélyeg ellenében 2—2 doboz Bé-

res-csепpet, és 2 millió forint értékű fogkrémet osztottak szét a város diákjai között — a Fűszért vállalat jóvoltából. Minthogy egyre gyakrabban kénytelenek „üzletelni”, a szegények és önmaguk érdekében, jónak látták, hogy egyik, Szent Mihály utcai irodahelyiségüket bölttá alakítják. Bálás ruhák, cipők, konzervek, német kétszersültök, zacskók sorakoznak most a polcokon, hogy jutányos áron leljenek gazdára.

Ez a feddhetetlen múltú és tisztességes szándékú szervezet, amely első percétől kezdve, világszerte a vergődők megsegítésére kötelezte magát, ma Magyarországon szintén vergődik. Amikor egy országnak a szegénység ostroma ellen kellene stratégiát kidolgoznia, egyik fő hadállására nem áldoz egy fillért sem az állami költségvetésből. Az Országgyűlés február 4-i ülésén fölkerlte a kormányt, hogy „a társadalmi szervezetek költségvetési támogatására elkülönített 400 millió forintot keretnek nem érintve, február 15-éig oldja meg a Magyar Vöröskereszt támogatását, vagy tegyen javaslatot a Magyar Vöröskereszt támogatásának megoldására”.

Már az idei év harmadik hónapjában járunk és tudomásunk szerint állami pénz nem koccant a vöröskereszt perselyében. Féltő, hogy ha magyar vállalatok intézmények, nem támogatják: működési feltételek hiányában bezárja kapuit.

De akkor bezárul előttünk az Európa-ház egyik, bennünket Genffel összekötő kapuja is.

Chikán Ágnes